

tradotis, Morgengebæ, lucrorum &c. pacta Dotalia aspicienda, & observanda sunt, arg. cit. Tu. ff. de Pactis Dotal. &c. in h. t. ibi: Solutio Matrimonio sicut Dos ad mulierem, sive & Donatio propter Nuptias redit ad virum: nisi de consuetudine secus obtineat, vel ex pacto de lucranda Dote, vel Donatione propter Nuptias &c.

95 Queritur IV. An, quando, & quomodo propter adulterium uxor perdat Dotem, & maritus Donationem propter Nuptias, & alia? Resp. I. Certum & indubitatum est, quod, si uxor adulterium committat, amittat Dotem, hæcque accrescat viro; Et contra, si vir adulteratur, perdat etiam Contradotem, seu Donationem propter Nuptias, hæcque accrescat uxori. Ita siquidem clarè habetur c. Plerumque 4. h. t. ibi: Si mulier ob causam fornicationis & iudicio Ecclesie, aut propria voluntate à viro recesserit, nec reconciliata postea sit eidem, Dotem, vel Dotalium repetere non potest, & l. Consequi. 3. C. de Repudiis, & Novell. 117. cap. 8. & ubi etiam habetur secunda pars Conclutionis, videlicet amisso Donationis propter Nuptias, quam amittit vir ob adulterium commissum.

96 Procedit Conclusio etiam in putativo Matrimonio, dum nempe occultum inter conjuges latebat impedimentum dirimens, consanguinitatis v.g. Barbof. in cit. c. 4. h. t. Sanchez lib. 10. Disp. 8. n. 7. Clarus §. Adulterium. n. 9. & 14. Pirhing h. t. n. 37.

97 Limitatur tamen Conclusio I. Si pars innocens nocenti injuriam tacite vel expresse condonavit, vel eidem est reconciliata. Glossa in cit. c. 4. h. t. v. Reconciliata. Sanchez lib. 10. Disp. 8. Engel h. t. n. 15. cum communi, arg. à contrario, c. Plerumque. h. t. ibi: Nec reconciliata postea sit. Quo modo autem tacite, vel expresse censetur innocens nocenti injuriam condonare, aut eidem reconciliari, vide supra Tit. præced. de Divortio. à n. 73.

98 II. Si adulterium tantum est materiale, & omni vacat culpa per dicta Tit. præced. à n. 62.

99 III. Si unus conjux in alterius adulterium consensit per dicta Tit. præced. à n. 66.

100 IV. Si uterque adulterii est, vel saltem ante sententiam Judicis sit Reus, per dicta Tit. præced. à num. 80.

101 V. Si ex parte adultera extent liberi legitimi: tunc enim, quamvis nocens amittat Dotem, aut Donationem propter Nuptias, tamen ea quoad proprietatem non accrescit conjugi innocenti, sed liberis, conjuge innocente habente solum usumfructum, textu expresso Novell. 117. cap. 8. §. 2. v. Si enim filios, cui conformiter interpretandum venit c. 4. h. t. ut Jura Juribus concordentur juxta c. Cum expediat. de Elect. in 6.

102 Resp. II. Uxor ob adulterium non amittit Paraphernalia bona, Abbas in c. Plerumque. 4. h. t. n. 8. Sylvester v. Adulterium q. 6. Sanchez lib. 10. Disp. 8. n. 10. Menochius de Arbitr. Jud. casu 418. in addit. ad num. 5. cum communi, & veriori aliorum, contra Glossam in cit. c. 4. h. t. v. Dotalium. Clarus §. Adulterium. n. 15. Covarruviam & alios. Ratio est; quia, cum Jura dispositio de amissione Dotis ob adulterium sit poenalis & odiosa, restringi potius quam extendi debet. Nam in penis benignior est interpretatio faciendâ c. In penis. de Reg. Jur. in 6. Atque Odia restringi, & favores convenit ampliari; c. Odia, eod. in 6.

103 Nec obstat, quod cit. c. 4. h. t. dicatur etiam Dotalium ab uxore adulterâ amitti. Resp. enim ibi per Dotalium intelligi non posse bona Paraphernalia, sed vel Donationem propter Nuptias, vel alia bona ex pactis Dotalibus aliâ uxori debita, aut alia à viro uxori donata, ut loc. cit. etiam observat Glossa.

Et hinc Jura Bavarica Tit. I a 6. statuunt, quod 104 uxor adultera præter Dotem perdat etiam Morgengebam, dimidium lucri aliâs debiti, & reliqua à viro eidem donata.

105 Resp. III. Licet Dotem marito nondum traditam uxor ob adulterium ante Judicis sententiam tradere non teneatur, sed tutâ conscientia retinere valeat, donec per sententiam compellatur, tamen potest eam sibi prius jam traditam, nullâ adhuc factâ sententiâ retinere, & contra uxorem exceptione adulteri uti. Primam partem Conclusiois docet Sanchez loc. cit. n. 13. Ancharanus in c. Porro de Divortio, in fine, & ibi Joan. Andreas n. 3. Pirhing h. t. n. 39. cum communi. Ratio est; quia est poena executionem externam requirens, ad quam ante sententiam Judicis in conscientia nemo obligatur: prout fufius diximus Lib. Tit. II. §. 10.

106 Alteram partem meritò docet Abbas in c. Plerumque. 4. h. t. n. 4. Sylvester v. Adulterium. q. 6. & alii, arg. cit. c. 4. h. t. ubi statuitur, quod mulier adultera sponte discedens (aut in casu notorio meritò expulsa, juxta dicta Tit. præced.) non possit amplius repetere Dotem, utque jam traditam. Ratio est; quia ubi Dos jam est tradita, poena executionem externam non amplius requirit, sed potius privationem & amissionem, seu abstinentiam & carentiam; consequenter cessat fundamentum, ob quod ante sententiam Judicis ad poenam non teneatur.

107 Resp. IV. Uxor, quæ per Judicis sententiam viro ob adulterium fuit separata, & Dote, aliisque privata, acquirit iterum curâ, si postea vir eidem iterum reconcilietur & cohabitare, nisi adiciatur reconciliatio pactum, aut conditio de Dote, & aliis non restituendis. Sanchez lib. 10. Disp. 8. n. 21. Farinacius in prax. Crimin. p. 5. q. 142. n. 68. Engel h. t. n. 15. Sylvester v. Adulterium. q. 6. & alii, arg. c. 4. h. t. à sensu contrario: ibi: Nec reconciliata postea sit. Non enim distinguit, an reconciliatio ante vel post sententiam fiat. Ratio est; quia, cum reconciliatio hæc sit favorabilis tollens poenam lateentem est interpretanda, arg. c. Odia. de Reg. Jur. in 6. consequenter intelligenda, quod ponat nocentem in totum pristinum statum.

108 Nisi adiciatur reconciliatio pactum, aut conditio de Dote, & aliis non amplius restituendis, prout notanter dicitur in Conclusionè: Hoc enim si fiat, prout fieri potest, adultera per reconciliacionem utique nihil acquirit, ut bene observat Sanchez loc. cit. n. 22. Nec obstat l. Transigerè. 18. C. de Transact. ubi prohibetur est, super adulterio transigere. Resp. enim, ibi tantum prohiberi, ne uxor transigens promittat viro aliquid, quod ad eum aliâs non pertinet; cujusmodi non est Dos post sententiam jam latam, utpote viro pleno jure aliâs jam competens.

109 Queritur V. Qualia privilegia, & favores habeat uxor ratione Dotis, & aliorum? Resp. I. Uxor ratione Dotis habet tacitam, eamque valdè privilegiatam Hypothecam in omnibus bonis mariti, ita ut præferatur omnibus aliis creditoribus. Unanimis & certa, textu expresso l. In rebus 30. C. de Jure Dotium. ibi: In rebus Dotalibus sive mobilibus, sive immobilibus, sive se moventibus (si tamen extent) sive estimatæ sive inestimatæ sint, mulierem in his vindicandis, omnem habere post dissolutum Matrimonium prærogativam, jubemus, & neminem creditorum mariti, qui anteriores sunt, posse sibi potiorum causam in his per Hypothecam vindicare, & l. Assiduis. 12. §. 1. C. Qui potiores pign. ibi: Sancimus ex stipulato actionem, quam mulieribus jam pro instituenda dedimus, cuique etiam tacitam donavimus inesse hypothecam, potiora jura contra omnes habere credentes, licet anteriores sint temporis privilegio vallati &c. licet res Dotalis, vel en his aliæ come.

comparata non extent, sed quocunque modo vel dispositive, vel consumptæ sint.

110 Resp. II. Quamvis Lib. III. Tit. XXIII. de Solutionibus, n. 86. cum Gallo tanquam probabile docuerimus, creditores anteriores m expressâ hypothecâ habentes præferri uxori, tamen æquale probabile, imò probabilius reputamus, quod uxor pro Dote sua recuperanda vi tacite suæ hypothecæ præferatur omnibus anterioribus creditoribus mariti etiam expressam hypothecam habentibus. Fachin. lib. 10. Controv. contror. 36. Mynsing. Cent. 4. Observ. 13. Haunoldus Tr. 4. cap. 5. Controv. 10. n. 440. & alii contra Gallum lib. 2. Observat. 25. n. 10. Covarruviam p. 1. cap. 9. n. 1. & seqq. Jafonem, Zafian, & alios. Probatur Conclusio ex Legibus num. præced. allegatis: hæ enim, siam universali-ter dicunt uxorem præferri omnibus creditoribus, anteriorem hypothecam habentibus, non distinguunt inter hypothecam tacitam, vel expressam, de qualibet intelligendæ sunt. Tum quia Lex universaliter loquens, universaliter est intelligenda, arg. c. 22. de Privileg. & ubi Jus non distinguit, nec nos distinguere debemus. arg. l. de Pretio. ff. de Public. in re. ult. Tum, quia, si Legislator voluisset aliorum creditorum hypothecas expressas excipere, id exprimeret debuisse, cum facile potuisset, arg. l. un. §. 11. v. Sin autem deficientis. C. de Caduc. toll. Tum etiam, quia aliâs Leges num. præced. citatæ facile eliderentur, nullumque, vel certè rarè haberent effectum; eò quod in paucissimis casibus tacita hypotheca fit concessa.

111 Objectiones contra Conclusionem hanc vide apud Patronos ejusdem, quia est merè Civilis.

112 Resp. III. Privilegium præstationis uxori pro repetenda Dote competens, non transit ad hæredes extraneos, bene verò ad descendentes. Prima pars de hæredibus extraneis caret controversiâ, textu expresso l. un. C. de Privileg. Dotis, ibi: Seire debet, privilegium Dotis, quo mulieres utuntur in actione pro Dote, ad hæredem non transire, quod saltem de extraneis hæredibus intelligi debet. Altera pars una cum prima patet ex Novell. 91. in Præfat. ibi: Non enim aliâs dedimus dudum, & damus hoc privilegium, ut hæredibus aut creditoribus, sed solis filiis.

113 Limitantur tamen ultimæ hæ Conclusiones in sumptibus funerum, & iis, quæ ad hos reducuntur, ut Medici, Chirurgi, Pharmacopœi in ultima infirmitate, utpote qui omnes uxori præferuntur juxta dicta Lib. III. Tit. XXIII. à n. 81. ubi vide.

De Valore, & Honestate secundarum Nuptiarum, & prævia notitiâ de morte conjugis necessariò requisita.

SUMMARIUM

- 2 Secundæ Nuptiæ licite, & validæ sunt. Et n. eq.
- 4 Etiam ante finitum annum luctûs.
- 5 De penis secundò nubentium. Remissivè.
- 6 Leges Civiles quoad tempus secundarum Nuptiarum non amplius attenduntur.
- 7 Ad secundas Nuptias licitè celebrandas non sufficit opinio de morte conjugis, aut diuturna ejus absentia, sed requiritur certitudo moralis.
- 8 Quæ tamen sufficit,
- 9 Quæ quando adsit, arbitrio Judicis relinquatur.
- 10 Habetur autem certitudo moralis, quando adest attestatio Parochi.
- 11 Vel alia publica, vel authentica,
- 12 Aut duo idonei testes de visu.
- 13 Qualis esse potest etiam consanguineus defuncti, non item conjux.
- 14 Item si cum uno teste de visu, aut cum fama, aut cum testibus de auditu concurrunt conjecturæ.
- 15 Unus tamen testis sine conjecturis non sufficit ad probandam mortem conjugis. Et duobus n. seqq.
- 18 Sic ut nec solo fama.
- 19 Quando adest certitudo moralis, potest Parochus absque præfatu Ordinerii assistere secundis Nuptiis.
- 20 Secus est, quando de tali certitudine dubitatur.
- 21 In tali dubio nec isf: Ordinarius dare potest licentiam copulandi.
- Subinde exigit juramentum, & quando? Ibid.
- 22 Quistante dubio de morte conjugis Matrimonium cum alio habente bonam fidem contrahit, tenetur huic reddere debitum, petere tamen non potest: Estque Matrimonium validum, si verè mortuus est conjux. Et num. seq.
- 24 Si deponat dubium, etiam petere potest.
- 25 Si ambo conjuges in dubio de morte conjugis contrahunt, nec petere, nec reddere possunt debitum.
- 26 Nisi dubium prudenter deponat.
- 27 Quid faciendum conjugibus, si post Matrimonium supervenit dubium? Et num. seqq. usque ad n. 30.
- 30 Si post Matrimonium etiam optimâ fide contractum, habetur moraliter certa notitiâ de vita prioris conjugis, illud est omni carnali commercio abstinentium, & eidem adherendum est.

TITULUS XXI.

De secundis Nuptiis.

1 Ratio continuationis. Secundæ Nuptiæ quid?

Solent per sæpè primas Nuptias secundæ sequi. Hinc postquam de Matrimonio primo, & illud concomitantibus hæc usque dictum, meritò sequitur etiam Titulus de Secundis Nuptiis, id est sequentibus maritalibus, seu primum Matrimonium. Per secundas Nuptias siquidem intelliguntur non tantum illæ, quæ primas immediate sequuntur, sed etiam tertias, quartas, & deinceps, l. Si quis prioris. 8. §. 1. & 2. C. h. t.

Queritur I. An licitæ, & validæ sint secundæ, tertie, quartæ, & posteriores Nuptiæ? Resp. Affirmativè. Ita hodie unanimis & certa. Patetque ex S. Scriptura, & utroque Jure. Sic enim inprimis t. ad Corinth. 7. aperte dicitur: Si dormierit vir ejus, liberata est, cui vult, nubat, tantum in Domino, & t. Timoth. 5. vult Apollolus viduas juniores nubere. Dein can. Apertian. 11. cau. 31. q. 1. dicitur: Ego nunc libera voce proclamo, non damnari in Ecclesiâ bigamiam, imò nec trigamiam, ita licere quinto, & sexto, & ultra, quomodo & secundo marito nubere. Concordant sequentes Canones ead. cau. & q. supponiturque tot. h. t. Conceduntur etiam à Jure Civili saltem post annum tot. Tit. C. eod.